

Informace o používání a uvádění na trh plastových materiálů a předmětů pro styk s potravinami, které obsahují mletý bambus nebo jiné podobné složky.

Šetření prováděná členskými státy ukázala, že v posledních letech na trhu narůstá počet materiálů a předmětů přicházejících do styku s potravinami, které jsou vyrobeny z plastů a do nichž se přidává bambus nebo jiné „přírodní“ látky. Tyto výrobky jsou obvykle uváděny na trh s označením jako „**biologicky rozložitelné**“, „**šetrné k životnímu prostředí**“, „**organické**“, „**ekologické**“ nebo „**přírodní**“ a vzhledem k tomu, že jejich obchodní název a popis je používán na podporu tohoto marketingového přístupu, nejsou pro běžného spotřebitele snadno identifikovatelné jako plasty.

V současné době se z tohoto typu výrobků na trhu nejčastěji vyskytují různé typy kuchyňského nádobí nebo pomůcky pro domácnost. Jako praktický příklad lze uvést opakovaně použitelné talíře, misky, hrnečky nebo kávové pohárky či kelímky s víčkem. Tento materiál je často používán i pro výrobu dětských servírovacích sad. Výrobky mají podobný vzhled jako melaminové kuchyňské nádobí a předměty z melaminu, protože se obvykle skládají z melaminové pryskyřice jako hlavní konstrukční složky, ale také obsahují jako přísadu mletý bambus („bambus-melamin“), nebo jiné obdobné složky přírodního původu, jako je kukuřice, případně kukuřičný šrot. Tyto přísady nejčastěji fungující jako plnivo. Na

trhu se mohou vyskytnout i jiné obdobné výrobky, při jejichž výrobě jsou použita bambusová vlákna, která jsou přidávána do polymerního pryskyřičného pojiva za vzniku kompozitního produktu.

Typy materiálů a předmětů, které jsou předmětem této informace, se výrazně liší od těch, které jsou vyrobeny přímo z bambusu nebo jiného přírodního produktu, jako je dřevo, a které jsou pouze mechanicky vytvarovány a jinak se nacházejí ve své přirozené podobě, ačkoli při jejich výrobě mohou být použity adhezivní látky (lepidla) a povrchové úpravy (laky). Šetření prováděná členskými státy zjistila, že řada těchto materiálů a předmětů vyrobených z bambusu a melaminu a určených pro styk s potravinami se na trhu prodává s tvrzením, že jsou udržitelné, recyklovatelné a přírodní. Jak již bylo výše uvedeno, jsou označeny reklamními tvrzeními, jako jsou „biologicky rozložitelné“, „šetrné k životnímu prostředí“, „organické“, „přírodní“ nebo dokonce v některých případech „100% bambus“, což v mnoha případech neodráží skutečnou povahu produktu.

Ustanovení čl. 3 odst. 2 nařízení (ES) č. 1935/2004 vyžaduje, aby „označení, reklama a prezentace materiálu nebo předmětu nebyly klamavé pro spotřebitele a neuváděly ho v omyl. Provozovatelé podniků/dovozci a obchodníci/ proto musí zajistit, aby označení a reklama těchto výrobků byly v souladu s výrobkem, který je uváděn na trh, a to zejména s přihlédnutím ke skutečnému složení tohoto výrobku. V případech, kdy se melamin nebo jiné druhy plastů používají jako hlavní konstrukční složka v materiálech a předmětech, které také obsahují i jiné složky, jako je v tomto případě bambus, je možné, že takováto reklamní prohlášení, zejména ta, která naznačují, že produkty neobsahují žádné plastové materiály, mohou být považovány za zavádějící a v rozporu s požadavky čl.3 nařízením (ES) č. 1935/2004.

Během posledních několika let se v systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF) vyskytla řada oznámení týkajících se bambusových melaminových materiálů a předmětů pro styk s potravinami. Uvolňování neboli migrace melaminu a formaldehydu do potravin byla v mnoha případech několikanásobně vyšší, než jsou stanovené specifické migrační limity pro melamin (SML= 2,5 mg/kg potravin nebo potravinového simulantu) a pro formaldehyd (SML =15 mg /kg potravin nebo potravinového simulantu) uvedené v nařízení Komise (EU) č. 10/2011, což je důvodem k stažení výrobku z trhu a oznámení do systému RASFF, aby byly jeho prostřednictvím informovány i další členské státy EU.

Migrace melaminu a formaldehydu nad úroveň příslušných SML indikuje používání a přítomnost melaminu a formaldehydu. Pracovní skupina expertů pro materiály a předměty určené pro styk s potravinami Evropské komise proto zdůraznila, že je nezbytné, aby kontrolní orgány a podnikatelé věnovali těmto výrobkům zvláštní pozornost, s přihlédnutím k možnému nesprávnému označení a zejména k možnosti uvolňování škodlivého melaminu nebo formaldehydu v množstvích vyšších než SML stanovených v právních předpisech.

Pracovní skupina expertů členských států EU se se zástupci Evropské komise dohodla, že pro takovéto materiály a předměty vyrobené plastu jako hlavní konstrukční složky, ale také obsahující mletý bambus nebo jiné obdobné složky jako přísady se bude aplikovat nařízení (EU) č. 10/2011 o materiálech a předmětech z plastů určených pro styk s potravinami. Toto nařízení vyžaduje, aby při výrobě plastových vrstev z plastových materiálů a předmětů, včetně přísad, byly úmyslně používány pouze látky zařazené do seznamu povolených látek Unie, který je uveden v příloze I tohoto nařízení. Nařízení ani související pokyny podle definice plastu neposkytují maximální (nebo minimální) obsah přísad, které by konečný materiál nebo předmět mohl obsahovat.

Použití bambusu nebo jiných podobných složek jako doplňkových látek při výrobě plastů a materiálů určených pro styk s potravinami, například k vyplnění nebo vyztužení plastů, vyžaduje povolení v souladu s články 9 až 11 nařízení (ES) č. 1935/2004. Toto povolení musí být vydáno dříve, než mohou být tyto přísady použity při výrobě plastových materiálů a předmětů pro styk s potravinami, tzn. před uvedením výsledného výrobku na trh. Toto povolení bylo uděleno pro FCM č. 96 "dřevěná vlákna a moučka, nezpracovaná". Nicméně rozsah, v jakém bambus spadá do tohoto povolení, není zcela nejasný, protože bambus není strom, ale tráva, pocházející z rodu Poaceae, zatímco dřevo pochází z kmenů nebo větví různých druhů stromů nebo keřů. Evropská komise požádala Evropský úřad pro bezpečnost potravin o aktualizované posouzení rizik, pokud jde o FCM č. 96 "dřevěná mouka a vlákna, neupravená", která by měla přispět k objasnění statusu této látky jako přísady do plastů podle článku 9 nařízení (ES) č. 1935/2004.

Pracovní skupina projednala, že použití přísad přírodního původu, jako je bambus v plastové matici, nemusí nutně představovat přímé zdravotní riziko. Zdravotní rizika však mohou vzniknout, pokud je kvalita těchto přírodních přísad nízká, nebo pokud obsahují nebo přispívají k tvorbě reakčních nebo rozkladných produktů, které představují zdravotní riziko

nebo pokud látky bobtnají nebo usnadňují hydrolýzu kompozitního materiálu, což vede k nepříznivým povrchovým změnám a k uvolňování škodlivých látek do potravin. Nedávné průzkumy materiálů a předmětů pro styk s potravinami vyrobených z bambusu a melaminu prokázaly tyto nepříznivé a škodlivé účinky.

Podle platné legislativy, provozovatelé podniků musí zajistit, aby takové materiály a předměty přicházející do styku s potravinami a látky používané pro jejich výrobu, byly vhodné pro jejich zamýšlené a předvídatelné použití.

Častým problémem je i to, že výrobci nebo dovozci materiálů a předmětů, vyrobených z melaminové pryskyřice za použití většího množství bambusových vláken nepovažují tyto materiály za plast ať již záměrně, omylem nebo z nedostatku znalostí o platných právních předpisech. V důsledku toho se důsledně neprovádí ověření souladu s nařízením (EU) č. 10/2011. To může v konečném důsledku vést k uvedení na trh takových materiálů a předmětů, z nichž látky, jako například melamin nebo formaldehyd migrují v množstvích vysoce převyšujících povolené migrační limity a mohou ohrozit zdraví zejména citlivých skupin spotřebitelů, jako jsou malé děti.

Na závěr je nezbytné poznamenat, že pokud se při výrobě tohoto druhu výrobků z plastů použije melaminová či melamin-formaldehydová pryskyřice, vztahuje se na tyto výrobky i nařízení (EU) č. 284/2011, kterým se stanoví zvláštní podmínky a podrobné postupy dovozu plastového kuchyňského nádobí z polyamidu a melaminu pocházejícího nebo zasílaného z Čínské lidové republiky a čínské zvláštní administrativní oblasti Hongkong.

V případě dalších dotazů nebo potřeby získání podrobnějších informací či zkoušení bezpečnosti výrobků lze kontaktovat pracoviště Národní referenční laboratoře pro výrobky určené pro styk s potravinami a pro děti do 3 let, nrl.fcm@szu.cz nebo tel: 267082432.

Zpracovala: ing. Jitka Sosnovcová

*Vedoucí Národní referenční laboratoře pro výrobky
určené pro styk s potravinami a pro děti do 3 let
Státní zdravotní ústav*